

bende bladdød" og til de for dagbladene særligt byrdefulde stigninger i omkostningerne. Med tilslutning fra samtlige landets redaktørforeninger og bladudgiverforeninger inden for dagspressen fremsattes i henvendelsen en række konkret formulerede ønsker til afbødning af dagbladenes vanskelige situation. I en samtidig opfordring til regeringen havde Dansk Journalistforbund fremsat ønske om en bred undersøgelse af pressens vilkår, herunder også den økonomiske baggrund for bladdøden og tendensen til oplagskoncentration på færre og større dagblade samt hele spørgsmålet om statsstøtte til pressen.

Resultatet af udvalgets arbejde er nedfældet i betænkningen „Dagspressen og samfundet“, der offentliggjordes den 24. september 1969. Denne betænkning rummer en indgående analyse af udviklingen i dansk dagspresses struktur og økonomi, ligesom den med udgangspunkt i de alvorlige træk, der præger denne udvikling, finder samfundsmæssig begrundelse for at anbefale en række foranstaltninger, som ved deres sammensætning, deres økonomiske indhold og udformning i særlig grad tager sigte på at støtte vanskeligt stillede blade i disses egne bestræbelser på at forbedre deres overlevelsessevne på længere sigt.

Det foreliggende lovforslag er i nøje overensstemmelse med omtalte hovedsigte. Forslaget omfatter to af de i betænkningen anbefalede foranstaltninger. Begge disse indgik blandt de konkret formulerede ønsker fra Danske Dagblades Fællesrepræsentation, som desuden efter betænkningens afgivelse ved en henvendelse af 1. december 1969 til regeringen har understreget betydningen af, at der hurtigt skabes et lovgrundlag for etableringen af det i lovforslaget omhandlede finansieringsinstitut for dagspressen. Under hensyn til, at den institutionelle forberedelse og indkøring af en sådan finansieringsordning vil kræve nogen tid, har regeringen ønsket at fremsætte lovforslag herom, selv om overvejelserne af betænkningens øvrige forslag ikke er endeligt afsluttede.

2. I perioden mellem 1945 og 1968 halveredes antallet af selvstændige danske dagblade fra 122 til 60, og samtidig udviklede der sig en koncentrationsbevægelse i oplagsfordelingen mellem bladene, således at en stigende andel af bladsalget samlede sig på et begrænset antal aviser eller bladhus. Hårdest er udviklingen gået ud over de mindre blade i landets provinsbyer, hvor étbladssystemets fremtrængen er så fremskreden, at betænkningen mener det urealistisk at forestille

sig muligheden af en tilbagevenden til noget i retning af den klassiske lokale pressestruktur (firbladssystemet). Betænkningen finder det tværtimod sandsynliggjort, at udtyndingen i bladbestanden og koncentrationen i oplagsfordelingen foreløbig vil fortsætte, hvis udviklingen overlades til sig selv.

Med udgangspunkt i dagspressens centrale funktion i et moderne demokratisk samfund gennemdrøfter betænkningen følgerne af den skildrede udvikling. Til étbladssystemet knytter sig en potentiel fare for meningsdominans, navnlig i lokale anliggender. Denne fare behøver ikke nødvendigvis at være reel. Dels råder landet fremdeles over et betydeligt antal dagblade, som — i konkurrence med andre massemedier — dækker et bredt politisk spektrum, dels har dagspressen gennem de seneste årtier udviklet en betydelig informativ virksomhed og åbenhed i spalterne for fremlæggelsen af modstående synspunkter. Ud fra et samfundsmæssigt helhedssyn finder betænkningen det imidlertid både betydningsfuldt og ønskeligt at bevare en mangestemmig demokratisk presse, ligesom den anlægger det hovedsynspunkt, at en sund presseøkonomi i sig selv er betingelsen for dagbladenes evne til varigt at udfylde pressens funktion.

3. Dansk dagbladsdrift er generelt præget af dårlig rentabilitet. Undersøgelser, gennemført som grundlag for betænkningen, viser at to trediedele af bladene, hovedstadspressen indbefattet, møder med enten direkte dårlige eller beskedne driftsresultater.

Hensynet til dagbladene og deres læsere har i tidens løb givet anledning til forskellige foranstaltninger i Danmark som i andre lande. Der betales ikke papirafgift af danske dagblades papirforbrug, og ud fra ønsket om at undgå beskatning af „det frie ord“ er bladsalget ligeledes fritaget for merværdiafgift (moms). Endvidere er de for avispostbesørgelsens gældende takster fastsat under særlig moderation. Målt efter statens provenutab i 1968 har betænkningen opgjort omfanget af disse foranstaltninger til 82 mill. kr. årligt. Selv om disse penge ikke er midler, dagbladene modtager, har disse efter deres beløb ganske betragtelige forholdsregler uden tvivl været pressen til virksom støtte, navnlig i øjeblikkeligt kritiske situationer, og deres ophævelse ville følgelig kunne afføde betydelige økonomiske vanskeligheder for bladene.

Den omstændighed, at disse hidtidige foranstaltninger ikke har ført til nogen løsning af